

Список використаних джерел

1. Переговори про вступ України до ЄС: повний гід у 12 питаннях. URL <https://eu-ua.kmu.gov.ua/news/peregovory-pro-vstup-ukrayiny-do-yes-povnyj-gid-u-12-pytanniah-i-10-mifah-2/>
2. Висновок № 1 (2001) Консультативної ради європейських суддів для Комітету міністрів Ради Європи про стандарти незалежності судових органів та незмінюваність суддів. URL https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a52#Text
3. Завальнюк І. В. Право на справедливий суд та право на судовий захист: аспекти співвідношення. *Київський часопис права*. 2022. №1. С. 52-59.
4. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя). Закон України від 02 черв. 2016 р. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 28. Ст.532.
5. Конституція України від 28 черв. 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30.
6. Тіньовий звіт до розділу 23 «Правосуддя та фундаментальні права» Звіту Європейської комісії щодо України у 2023 р. URL https://euneighbourseast.eu/wp-content/uploads/2024/09/ali_shadowreport_chapter23.pdf
7. Третейські суди в Україні: стан розвитку, статистика, практика та перспективи. URL https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2019/02/New_Justice_Analytical_Report_Arbitration_Courts_in_Ukraine_UKR.pdf
8. Козакевич О. М. Третейські суди та доступ до правосуддя. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2020. №4. С. 14-21.
9. Про третейські суди. Закон України від 11 трав. 2004 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 35. Ст. 412.

Ліхолєтова Юлія Андріївна

начальник відділу систематизації судової практики касаційного суду управління аналітичної та правової роботи Касаційного кримінального суду департаменту аналітичної та правової роботи Апарату Верховного Суду, кандидат юридичних наук

ЕТАПИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ

У сучасному світі процес цифровізації відбувається у багатьох сферах, і українська судова система не стала винятком. Зокрема, поштовхом для діджиталізації правосуддя став введений в Україні карантин через пандемію коронавірусу та військовий стан. Як наслідок, запроваджуються нові процедури, спрямовані на захист прав, свобод та дотримання безпеки учасників судового розгляду.

Впровадження електронного судочинства в Україні можна відслідкувати шляхом його розподілу на такі етапи:

- 1) **2002-2014 – адаптація законодавства України до законодавства**

Європейського Союзу:

➤ 21.11.2002 – Закон України № 228-IV «Про Концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу». Мета – створення національної інформаційної мережі судових рішень з метою забезпечення доступу до правосуддя;

➤ 18.03.2004 – Закон України № 1629-IV «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу». Мета - досягнення відповідності правової системи України *acquis communautaire* з урахуванням критеріїв, що висувуються Європейським Союзом до держав, які мають намір вступити до нього; створення електронної системи документації Європейського Союзу, перекладеної на українську мову, в тому числі актів *acquis communautaire*;

➤ 22.12.2005 – Закон України № 3262-IV «Про доступ до судових рішень», на підставі якого запрацював Єдиний державний реєстр судових рішень;

➤ 2010 та 2012 – Державна судова адміністрація України розробила Концепції галузевої програми інформатизації судів загальної юрисдикції та інших установ судової системи. Мета - поетапний план розробки і впровадження нових підсистем Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система (далі – ЄСІТС);

➤ 2012 – Державне підприємство «Інформаційні судові системи» розробило Концепцію «Електронного суду України». Мета - можливість через мережу «Інтернет» подавати до суду документи, що підписані електронним цифровим підписом; можливість надсилати копії процесуальних документів або повісток за допомогою e-mail та SMS;

➤ 21.12.2012 – Рада суддів України затвердила «Стратегічний план розвитку судової влади України на 2013–2015 роки». Мета – покращення якості і реформування судової системи;

➤ 11.12.2014 - Рада суддів України затвердила «Стратегію розвитку судової системи в Україні на 2015–2020 роки». Мета – подальша інтеграція інноваційних технологій в судочинство.

2) 2017–2021 – внесення змін до деяких законодавчих актів з метою поетапного впровадження ЄСІТС:

➤ 03.10.2017 - Закон України № 2147-VIII «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів», яким закріплено електронне судочинство як форму здійснення судового розгляду спорів за допомогою ЄСІТС;

➤ 27.04.2021 – Закон України № 1416-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення поетапного впровадження Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи», яким відтерміновано початок функціонування ЄСІТС та передбачено можливість введення в експлуатацію її окремих модулів.

3) 2021-2024 – забезпечення доступу до суду в умовах пандемії та воєнного стану:

➤ 17.08.2021 – Рішення Вищої ради правосуддя № 1845/0/15-21 «Про затвердження Положення про порядок функціонування окремих підсистем Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи». Мета - функціонування в судах окремих модулів ЄСІТС - «Електронний кабінет», «Електронний суд» та підсистеми відеоконференцзв'язку;

➤ 14.06.2022 – Наказ Державної судової адміністрації України № 178 «Про затвердження галузевої Програми інформатизації місцевих та апеляційних судів і проекту побудови Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи на 2022-2024 роки»;

➤ 27.07.2022 – Закон України № 2461-ІХ «Про внесення змін до Закону України "Про судоустрій і статус суддів" щодо додаткових способів інформування про судові справи та проведення зборів суддів в умовах воєнного чи надзвичайного стану». Мета – запровадження додаткового інформування сторін судового процесу про розгляд справи з використанням Єдиного державного вебпорталу електронних послуг, у тому числі з використанням мобільного додатка Порталу Дія (Дія), та отримання через відповідний додаток в електронній формі судового рішення у справі, виконавчого документа, виданого у формі електронного документа, особою, що є стороною у справі;

➤ 29.06.2023 – Закон України № 3200-ІХ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обов'язкової реєстрації та використання електронних кабінетів в ЄСІТС або її окремій підсистемі (модулі), що забезпечує обмін документами»;

➤ 23.02.2024 – Закон України № 3604-ІХ «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо забезпечення поетапного впровадження Єдиної судової інформаційно-комунікаційної системи». Викладено у новій редакції ст. 35 Кримінального процесуального кодексу України, де закріплене нормативне регулювання ЄСІТС.

Варто зазначити, що за основу створення ЄСІТС Україна взяла естонську модель функціонування електронного суду, яка базується на використанні цифрових інструментів для всіх етапів судового процесу, від подання позовів до винесення рішень, із забезпеченням високого рівня безпеки та захисту персональних даних.

«Електронний суд», як підсистема ЄСІТС, значно спрощує життя людей, яким потрібно звертатися до суду. Адже тепер вони можуть подавати документи, сплачувати судовий збір, знайомитися з матеріалами справи, відслідковувати її рух та отримувати судові рішення дистанційно.

Щоб почати користуватися підсистемою «Електронний суд», слід перейти на сайт - id.court.gov.ua.

Далі слід здійснити процедуру реєстрації електронного кабінету з використанням КЕП та внесенням контактних даних особи. Подальша автентифікація користувача буде здійснюватися за допомогою КЕП користувача.

При використанні КЕП під час роботи із підсистемою «Електронний суд» для авторизації потрібен діючий КЕП. Не допускається використання іншого КЕП під час підписання документів в підсистемі «Електронний суд» аніж той, що використовувався під час авторизації.

Отже, електронне судочинство – це новий рівень доступу до правосуддя, який економить час та спрощує комунікацію між громадянами й судами, особливо в умовах воєнного стану. Адже українці, навіть перебуваючи за кордоном, мають змогу захистити свої права через «Електронний суд».

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
2. Концепція галузевої програми інформатизації судів загальної юрисдикції та інших установ судової системи: Державна судова адміністрація України. <https://court.gov.ua/concept/>
3. Про Концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 21 лист. 2002 р. № 228-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-15#Text>
4. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18 бер. 2004 р. № 1629-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text>
5. Про доступ до судових рішень: Закон України від 22 груд. 2005 р. № 3262-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3262-15#Text>.
6. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: Закон України від 03 жовт. 2017 р. № 2147-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147-19#n2>
7. Про затвердження Положення про порядок функціонування окремих підсистем Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи: Рішення Вищої ради правосуддя від 17 серп. 2021 р. № 1845/0/15-21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1845910-21#Text>
8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення поетапного впровадження Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи: Закон України від 27 квіт. 2021 р. № 1416-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1416-20#Text>
9. Про затвердження галузевої Програми інформатизації місцевих та апеляційних судів і проекту побудови Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи на 2022-2024 роки: Наказ Державної судової адміністрації України від 14 черв. 2022 р. № 178. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0178750-22#Text>
10. Про внесення змін до Закону України "Про судоустрій і статус суддів" щодо додаткових способів інформування про судові справи та проведення зборів суддів в умовах воєнного чи надзвичайного стану: Закон України від 27 лип. 2022 р. № 2461-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2461-20#Text>
11. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обов'язкової реєстрації та використання електронних кабінетів в ЄСІТС або її окремій підсистемі (модулі), що забезпечує обмін документами: Закон України від 29 черв. 2023 р. № 3200-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3200-20#Text>

12. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо забезпечення поетапного впровадження Єдиної судової інформаційно-комунікаційної системи: Закон України від 23 лют. 2024 р. № 3604-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3604-20#Text>

13. Стратегічний план розвитку судової влади України на 2013–2015 роки: рішення Ради суддів України від 11 груд. 2014 р. №71. URL: <https://shi.lv.court.gov.ua/sud1319/strategy2015/st2013>

14. Стратегію розвитку судової системи в Україні на 2015–2020 роки: Рішення Ради суддів України від 11 груд. 2014 р. №71. URL: <https://shi.lv.court.gov.ua/sud1319/strategy2015/st2013>

Никоненко Михайло Якович

професор кафедри кримінальної юстиції
навчально-наукового інституту права та
психології Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук, доцент

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАТРИМАННЯ ОСОБИ БЕЗ УХВАЛИ СЛІДЧОГО СУДДІ, СУДУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Відповідно до ст. 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Саме це положення покладено в основу формування засади верховенства права, передбаченої ст. 8 КПК України), зміст якої полягає в тому, що кримінальне провадження здійснюється з додержанням принципу верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави.

Розглядаючи питання прав і свобод людини і правомірність їх обмеження, а також питання затримання особи без ухвали слідчого судді, суду у кримінальному провадженні, звернемося до положень Конституції України. Так, в ст. 29 Конституції України зазначено, що кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність. Ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом. У разі нагальної необхідності запобігти злочинів чи його перепинити уповноважені на те законом органи можуть застосувати тримання особи під вартою як тимчасовий запобіжний захід, обґрунтованість якого протягом сімдесяти двох годин має бути перевірена судом. Затримана особа негайно звільняється, якщо протягом сімдесяти двох годин з моменту затримання їй не вручено вмотивованого рішення суду про тримання під вартою.

Детальний аналіз ст. 29 Конституції України дає підстави стверджувати, що йдеться саме про затримання особи без ухвали слідчого судді, суду як тимчасовий запобіжний захід. Більше того, якщо звернути увагу на визначену в ст. 29 Конституції України мету затримання, то таке затримання здійснюється лише з метою запобігти злочинів чи його перепинити. А це, очевидно, є можливим лише до початку досудового розслідування.